

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin Türk Dünyasına Kazanımları

Prof. Dr. Mehmet YÜCE

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti

28 Mayıs 1918'de (28 Nisan 1920) kurulan Azerbaycan Halk Cumhuriyeti; ilk laik, demokratik, parlamenter Türk-İslam Cumhuriyetidir.

1991 sonrası yeniden bağımsızlığını ilan edene kadar ömrünü sürdüren bu devlet, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin temeli olarak kabul edilmektedir.

Kısa sürede önemli reformlar yapmış olan bu cumhuriyet maalesef Sovyet işgaliyle kesintiye uğratılmış ve Türk dünyasına önemli kazanımlar sağlamıştır.

Bugünkü Azerbaycan Cumhuriyeti, kendini AHC'nin mirasçısı ilan etmiştir.

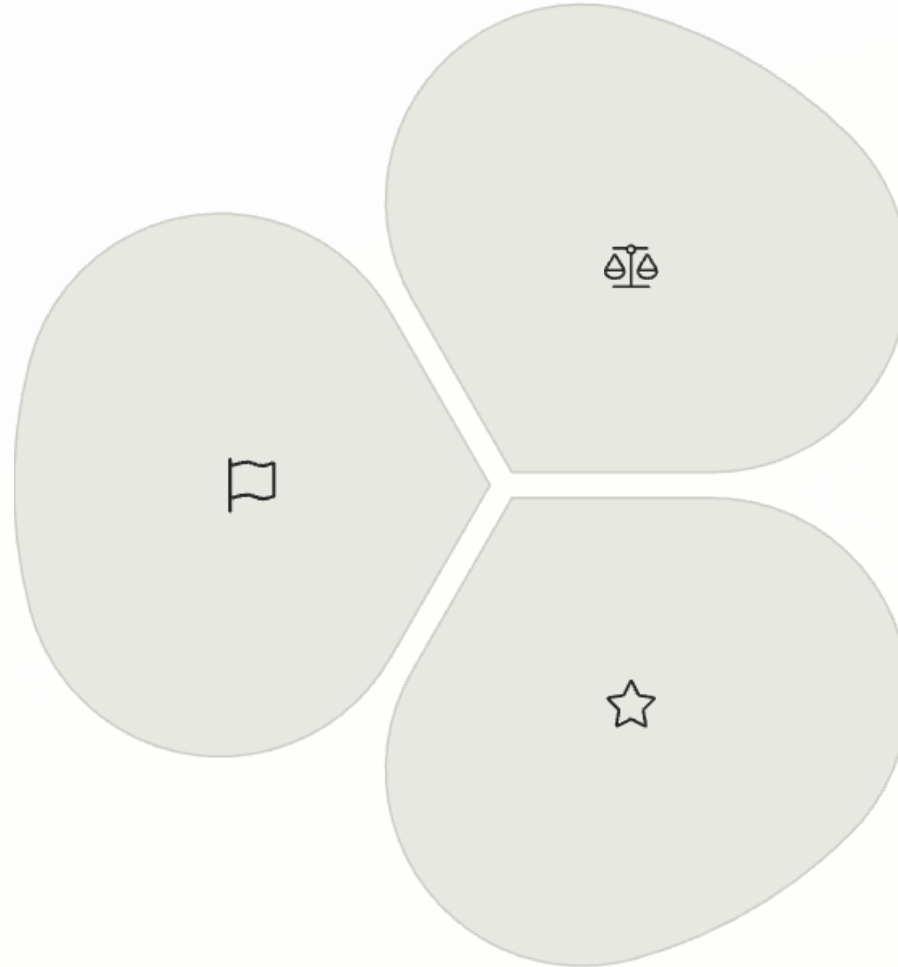

Modern Devletin Temeli

İlk Modern Cumhuriyet

Türk halkları arasında modern anlamda kurulan ilk cumhuriyettir.

Demokratik İlkeler

Hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı ve anayasal sistem örneği hayata geçirmiştir.

Cumhuriyet, meclis sistemi, çok partili hayat, kadınlara seçme ve seçilme hakkı gibi dönemine göre ileri düzeyde demokratik ilkeleri benimsemiştir

Parlamenteer Sistem

Türk-İslam Dünyasında ilk parlamentolu yönetimi oluşturmuştur.

Milli Şuurun İnşası

Bağımsızlık Fikri

Türk halkları arasında bağımsızlık fikrinin güçlenmesine katkı sağladı.

Devlet Bilinci

Azerbaycan halkında devlet sahibi olma fikrini güçlendirdi.

Millî Uyanış

Diğer Türk topluluklarında (Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar gibi) millî uyanış hareketlerini hızlandırdı.

Rusya İmparatorluğu ve SSCB dönemi boyunca canlı kalan milli uyanış fikri 1991'de bağımsızlık kazanıldığında bu miras yeniden canlanmıştır.

Hukuki ve Toplumsal Reformlar

Kadın Hakları

1919'da birçok Batılı ülkeden önce kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.

Bu hak Türk ve İslam dünyasında bir devrim niteliğinde kabul edilir.

Vatandaşlıkta Eşitlik

Tüm vatandaşlara eşit haklar tanınmıştır.

Bu anlayış, bugünkü Azerbaycan Anayasası'na esin kaynağı olmuştur.

Laiklik İlkesi

Türk-İslam dünyasında laiklik ilkesini benimseyen ilk devlet olmuştur.

Ulusal Dil ve Eđitim Reformları

Günümüzde Azerbaycan'ın kültürel politikaları bu temele dayanır.

Diplomatik Kimliğin İnşası

Uluslararası Tanınma

AHC, 23 ülke tarafından tanınmıştır. Uluslararası alanda Azerbaycan kimliği ilk kez temsil edilmiştir.

Diplomatik İlişkiler

Kısa sürede önemli diplomatik bağlantılar kurulmuştur.

Modern Miras

1991 sonrası Azerbaycan bu mirası sürdürerek diplomatik ilişkileri genişletmiştir.

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti-Osmanlı İlişkileri

İlk Tanıyan Devlet

Osmanlı Devleti,
AHC'yi ilk tanıyan devlet olmuştur.
AHC'nin uluslararası meşruiyet
kazanmasında büyük rol oynamıştır.

Yoğun İlişkiler

Kısa ama yoğun bir dönemde
Osmanlı Devleti ile AHC arasında
önemli işbirliği sağlanmıştır.

Batum Anlaşması

1918'de imzalanan anlaşma ile Osmanlı
Devleti ile AHC arasında
arasında resmi ilişkiler kurulmuştur.

Ortak Bağlar

Osmanlı ve Azerbaycan halkları
arasında ortak dil, din ve kültür bağları
bulunuyordu.

Bu ilişkiler tarihî, siyasi, askerî ve kültürel boyutlarıyla Türk dünyası açısından büyük önem taşır.

Kafkas İslam Ordusu ve Askerî Yardım

Brest-Litovsk Antlaşması

3 Mart 1918'de imzalanan antlaşma ile Kafkasya'daki şartlar Osmanlı lehine döndü.

Batum Anlaşması

4 Haziran 1918'de imzalanan anlaşma ile Osmanlı Devleti, Azerbaycan Devletinin varlığını ve bağımsızlığını tanımakta, iki hükümet arasında siyasi, hukuki, iktisadi ve kültürel sahada iş birliği imkânları da ortaya konuldu ve askeri yardım maddesi kabul edildi.

Kafkas İslam Ordusu

Resulzade ve Hacinski'nin Osmanlı Devleti'nden kendilerine askeri yardım yapılması talebini içeren mektubunun üzerine Nuri Paşa komutasındaki ordu, Azerbaycan'a yardım için gönderildi.

Bakü'nün Kurtuluşu

15 Eylül 1918'de Bakü, Ermeni ve Bolşevik güçlerinden temizlendi. Osmanlı-Azerbaycan ortak zaferi elde edildi.

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin Bugünkü Rolü

Cumhuriyet Günü

Azerbaycan'da 28 Mayıs Cumhuriyet Günü olarak kutlanmaktadır.

Devlet Söylemi

Resmi söylemde Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'ne sık sık atıf yapılmaktadır.

Bağımsızlık Sembolü

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti, Türk Dünyasında bağımsızlığın ve özgürlüğün sembolüdür.

Tarihten Geleceğe Bir Köprü

Bir İdeal

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti sadece bir devlet değil, bir fikir, bir ideal ve bir hedefti.

Sağlam Temel

Bugünkü Azerbaycan Cumhuriyeti, bu idealler üzerine inşa edilmiştir.

Gelişen Güç

Modern Azerbaycan, Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin mirasını sürdürerek bölgesel bir güç olmaya doğru ilerlemektedir.